

Protokol o hodnocení bakalářské práce – diplomové práce *)

Název práce: Můj dům – můj hrad

Práci předložil(a) student(ka): BcA. Jakub Hadrava

Studijní obor a specializace: Sochařství, specializace Socha a prostor

Hodnocení vedoucího práce - Posudek oponenta práce *)

Práci hodnotil(a): MgA. David Koutecký
(u externích hodnotitelů uveďte též kontaktní adresu pracoviště)
Evropská 677/150, 160 00 Praha 6

1. Cíl práce (a jeho naplnění):

Samostatně navrhnout a vlastnoručně realizovat obytnou sochu – dům, umožňující celoroční bydlení pro více lidí, nejen pouze jednomužný nouzový přístřešek. Naplněno vrchovatě, měrou natřesenou, ba dvojnásobně: 1) Náročná rekonstrukce maringotky, rovnající se vybudování zcela nové chatky. Její velmi stylové a útulné zařízení, dále zbudování praktického vnějšího hospodářského zázemí včetně chlívků pro dobytek a drůbež. 2) Stavba obytné sochy – hradu. Nedokončena podle původního záměru, v souladu s okolnostmi vědomě pozměněna v otevřený altán; což umocní její umělecké a sakrální vyznění. Bude tím evidentnější, že jde o kapli a ne kůlnu. Případné označení za krmelec nebude hanlivé, neboť bude poskytovat duchovní občerstvení a stinné spočinutí poutníkům.

2. Technologická specifikace (technická inovace):

Technické inovace žádné, či nezřetelné. (kromě šikovného užití závitových tyčí) Vědomé použití tradičních a zároveň nejjednodušších metod a nejdostupnějšího stavebního materiálu, převážně místního dřeva, jenž bylo pečlivě vybíráno, nezbytně opracováno a ošetřeno. Promyšlená izolace, větrání, odvodnění a celková koncepce, umožňující zdravé základní bydlení.

3. Přínos práce pro daný obor

Dobrý příklad a povzbuzení všem čestným, čínorodým a šetrným lidem. Potvrzení, že sochařskými dovednostmi a zručností, spolu s cílevědomou pílí, dokáže jediný člověk (s minimální pomocí přátel, ovšem nevyčísitelnou podporou obětavé ženy) vybudovat monumentální skulpturu. Potvrzení, že je možné vzít život do vlastních rukou, včetně soběstačného hospodářství. Ověření mnoha řemeslných postupů a nabytí zkušeností, které by stály za publikování k inspiraci a potěše sympatizantů soběstačného života.

4. Silné stránky díla

Pan Jakub Hadrava předvedl, co většina evropanů neumí – přežít jen v základních podmínkách a to navíc šťastně a vesele. Postavil hodnotný krajinoctvorný prvek a to obrovských rozměrů, potenciální poutní místo, či památník, zapadající do typické české tradice. Silné estetické vyznění, vhodné umístění a souznění s chvályhodnými ekologickými trendy. Žádné předstírání a pozérství, nýbrž ryzi přístup, zaměřený na zkoumání vlastních limitů i prohloubení dobrých lidských vlastností a partnerských vztahů. Duchovní i fyzické cvičení, vhodné k usměrnění budoucího života.

5. Slabé stránky díla

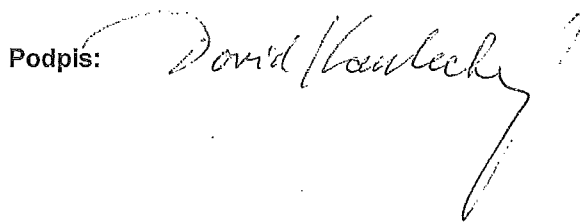
Důležité stránky díla nejsou oslabeny vůbec. Zbývají jen podřadnosti až malichernosti, u nichž zároveň i znám a akceptuji důvod proč tak jsou. Například že nebyl dodržen původní záměr veškeré obývání soustředit výhradně do sochy – hradu a jeho nedokončenost, což je však aspekt lehce napravitelný časem, bude-li k němu trvat autorský důvod. Nebo že by tak nádherně přírodní stavbě slušely i přírodnější detaily jako třeba spojovací materiál, či vhodné zakrytí toho nejmarkantněji technického.

6. Hodnocení a navrhovaná známka (výborně, velmi dobře, dobře, nevyhověl):

Výborně

Datum: 18. 5. 2015

Podpis:



*) Nehodící se škrtněte

Pozn.: Při nedostatku místa přiložte nový list

Tisk oboustranný

Západočeská univerzita v Plzni

Doručeno: 20.05.2015

ZCU 014628/2015

listy: 10

přílohy:

druh:



zcupese52796

OPONENTSKÝ POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE BcA. JAKUBA HADRAVY

MŮJ DUM – MŮJ HRAD
stavba či útočiště umožňující přežití

Pro Fakultu designu a umění Ladislava Sutnara Západočeské univerzity v Plzni zpracoval:

MgA. David Koutecký
V Praze v květnu 2015

Oponentský posudek diplomové práce BcA. Jakuba Hadravy

Vážené dámy a pánové komisaři.

Dovolte mi, abych Vám nejprve gratuloval, jakožto obyvatelům letos nejkulturnějšího města Evropy. Je krásné být po zásluze oceněn a věřím, že k tak velikému kulturnímu rozmachu nemalým dílem přispěla i Vaše škola. Omlouvám se, že jsem se neseznámil se všemi jejími mimořádnými přínosy. Soustředil jsem se jen na jeden z nich – diplomovou práci pana Jakuba Hadravy - a byl jsem mile překvapen, že se statečně odhodlal právě k šíření kultury.

Uvědomme si, co to doslova znamená. Kultivovat, tedy pěstovat a zušlechťovat, a toto v širším pojetí, tedy rozšířeném nad pouhou výrobu výtvarného umění a zahrnujícím i výrobu sebe sama. Jakub se rozhodl vnést a dělat kulturu (nikoliv civilizaci) v místě, kde už dlouho žádná nebyla. A dělá ji tam od samého jejího počátku, téměř z ničeho, jako kdysi mniši - zakladatelé a kolonizátoři. A dělá ji navíc s poučeností uplynulých staletí, velmi citlivě a ohleduplně, kulturu opravdu kulturní. Kulturu, nikoliv civilizaci, protože ač k sobě jistým způsobem nepopíratelně patří, přesto mezi nimi vidím rozdíl a napětí, tak jako mezi vírou a náboženstvím. Civilizace již toto místo uchvátila, vysála a opustila. A když se právě zde objevuje Jakub, tak tedy ne jako umělec v renomované galerii, či kněz v plném kostele, ale jako rebel a prorok. Ten, který jedná jinak než my ostatní, protože správně chápe znamení doby, čím stůně a chce nám ukázat možná východiska.

Jakubovým dílem jsem natolik potěšen a nadšen, že je mi dosti nesnadné tomuto dílu oponovat. Svě roli tedy nedostojím jak se patří, už proto, že na rozdíl od „advocata diaboli“ v kanonizačních procesech světců, se mi nedostává času k detailnímu průzkumu života a díla svého mandanta a k výsledku svědků. Pokusím se tedy naopak upozornit na kvality posuzovaného díla, o nichž sám Jakub ve své obhajobě pomlčel, a nějaké ty nedostatky snad také odhalit.

Jeden nedostatek, a to na první pohled značný, vyvstává hned při tomto prvním pohledu na Jakubův projekt. Totiž, že to přece není žádné pořádné a vysoké umění. Domeček z klacků. Možná až dětinské...

Tomu však Jakub čelí soubornou koncepcí, naznačenou již v názvu, že mu nejde jen o hmotný artefakt – sochu, ale také a možná především o autentický a všeobsahující proces přežití v divočině. A to rozhodně uměním je. Už proto, že většina z nás to neumí. (Podle jisté studie si např. drtivá většina občanů USA nedovede vůbec představit život bez elektřiny a její případný kolaps ztotožňuje přímo s koncem světa.)

Ano, jen samotná socha-dům z klacků, byť ji současná uměnověda nemá problém přijmout, by nebyla něčím až zase tak světoborným a mimořádným. Když neuctivě odhlédnu od značných rozměrů celé stavby i jejích jednotlivých součástí a technické náročnosti z toho plynoucí, tak opravdu nejde o něco zcela unikátního. Podobné konstrukce vznikaly vlastně vždy, u primitivních národů dosud, a s 20. stol. se navracejí i do euroamerického světa. Nejprve jako pokusná sídla skautů a trampů, později hippies a rozmanitých alternativců, či jako prostředky land artu a experimentální archeologie. V současnosti pak mimo těchto okruhů i jako regulérní projevy tzv. rebelující architektury, či dokonce turistického průmyslu – po celém světě raší mnoho hotelů sestávajících z chýší a buněk na zemi, pod ní, na vodě i v povětří korun stromů.

Takováto námitka, zpochybňující originalitu, však jen klouže po povrchu. Při důslednějším zamyšlení si uvědomíme, že velejednoduché obydlí z dostupného materiálu, budované vlastníma rukama je hluboce archaický a také archetypální fenomén, tak pevně zakořeněný v samotné podstatě mužské osobnosti, že se jej nějakým způsobem musí dotýkat a „osahat“ postupně všechny generace. Tak jako každý člověk ještě před narozením prochází ve zkratce jednotlivými fázemi svého evolučního vývoje, tak i posléze během dětství pokračuje tento proces přehlídkou pudů a gest

kolektivní paměti lidstva a snad u každého chlapce se v určitém období alespoň v náznaku projeví vášně pravěkého lovce, bojovníka a také stavitele příbytků a opevnění. Určitě netřeba rozvádět tak všeobecný jev domečků pro skřítky, později bunkrů a domků na stromech a nebudu zdržovat ani vlastními bohatými zkušenostmi.

Při vědomí tohoto nás mnoho nepřekvapí, že právě k takovéto činnosti se Jakub obrátil ve své současné životní fázi, kterou nahlížím jako zásadní, zlomovou a myslím, že nejvyššího hodnocení si zasluhuje právě jeho navýsost zodpovědné rozhodnutí zastavit se a rozhlédnout. Zastavit svůj dosavadní zaběhlý život, vystoupit z něj a pomalu, beze spěchu na tento život pohlédnout a také na život ostatní, veškerý a obecný. Vrátit se kamsi zpět, před svoje předchozí individuální snažení, problémy a zklamání, až kamsi ke kořenům společným všemu lidstvu, podvědomě idylickým, na sám počátek člověčenstva. Čili do Ráje. A že by se mu to povedlo? V mnoha ohledech lze takovou paralelu opravdu sledovat. Žije si tam se svou ženou Eliškou (alespoň v české kinematografii je známo, že Eliška má ráda divočinu) jako Adam s Evou. Možná úsměvné přirovnání, ale uvažme, že poetické a obrazné biblické líčení počátku světa nemáme vnímat doslovně, ale jako metaforu, jejíž významy máme domýšlet a uplatňovat vždy v kontextu vlastního života a doby. Tak přiznávám, že se mi daří vidět Jakuba v jeho mezním absolventském období, jako prototyp člověka. Oproštěného, nahého Adama, člověka na začátku, hledícího kam vykročí. Ano i sám akademický termín absolutorium o tom vypovídá, pocházeje z latinského ab solvo – opustit, pustit se. A to hned dvakrát. 1) Pustit se dosavadních pomocných lan rodiny a škol. Opustit svět jistot, někdy pohodlný, někdy protivný... 2) Pustit se do rodiny nové, své vlastní a sám začít vyučovat. Vykročit do světa nezajištěného, který nebude vždy pohodlný, ale bude svobodný...

A takto také Jakuba – Adama vidím. Jako člověka zásadně svobodného. K obrazu Božímu stvořeného. A tento základní dar a úkol lidství – být podoben Bohu – zdá se věrně naplňuje. Chová se jako Tvůrce, Životodárce a Obnovitel. A myslím, že Adama překonal. Tak jako on se za svůj život už dostatečně nakrmil ovocem poznání dobrého a zlého, ale nevyvodil z toho ono adamovsky hříšné: sám rozhodovat co je dobré a zlé, stavět se sám do Boží pozice. Je evidentní, že Jakub není zpupný a pyšný umělec. Dosvědčují to jeho předchozí realizace, vyznačující se pokorou, nenápadností, empatií. Službu lidstvu projevuje i skrze pomoc okolnímu prostředí, v minulosti tolik zraňovanému, konkrétně sudetské krajině. Na tomto poli již úspěšně absolvoval, ve smyslu dalšího příbuzného významu toho slova, totiž odpustit. Právě v těchto dnech si přece připomínáme 70. výročí ukončení tragédie, jíž však recipročně ihned střídala další, a těžce zkoušené Sudety na dlouho proklela. Ovšem aby to nebylo úplně navždy, se mimo jiných snaží i Jakub a celkem úspěšně, viz jeho předchozí projekt v obci Luková – kostel plný jak „hadrových“ Hadravových duchů, tak i novodobých poutníků, jejichž početná a mezinárodní houfy oživují dosud pusté místo. Takový zájem veřejnosti, ačkoliv k němu není žádný racionální důvod, vnímám jako potvrzení dobrého díla, kterému Bůh žehná.

Jsem rád, že pro své současné poustevnické usebrání a duchovní i fyzické cvičení si vybral opět bolestnou postindustriální „poušť“ Chomutovska. A je docela možné, že i jeho současný projekt se stane místem jaksi poutním. Určitě pro překvapené náhodné návštěvníky a možná i organizované výpravy. Někdejší obyvatelům dnešních slavných míst by se asi určitě nechtělo věřit, co se u nich bude dít po staletích. Když se tedy dnes hrnou poutníci k rozložitému stromu, pod nímž prozřel princ Siddhartha a stal se Buddhou, co když v budoucnu budou obdobně vyhledávány stromy, které bakalář Hadrava rozebral a šikovně opět složil do podoby stromu obytného a stal se za to magistrem? A hlavně při tom zažil takové osvícení a duchovní radost, které bych si přál, aby bylo inspirativní a nakažlivé. Vždyť jak by to na světě mohlo vypadat jinak, o co méně nákladných pošetilostí, kdyby se každý také tak zastavil, uvědomil a rozmyslel, jako Jakub. Zdá se možná nepatřičné poukazovat na Jakuba jako na světce, ale po zralé úvaze opravdu nemohu jinak, navíc u vědomí, že svatost není něco vzdáleného, nedosažitelného a nelidského. Naopak je to stav ryzího lidství. Tomu nejsvatějšímu - Bohu – se přibližujeme právě tím více, čím více se stáváme lidmi.

Nyní zpět k Jakobovu hmotnému dílu.

Rčení „můj dům – můj hrad“ vyjadřuje jistě hrdý pohled člověka na svůj jediný a nedělitelný domov. Ovšem v Jakobově případě nelze přehlédnout, že sestává z budov dvou a možná že by i tak mohl být název projektu vnímán, jako dva objekty. Dům – obytná maringotka a Hrad – obytná socha. První, jako zdánlivě podřadné, utilitární, podpůrné a to druhé, jako hlavní, ideální, umělecké, jaksi sakrální. Tak jako tak, oba objekty však tvoří dohromady celek. Hermeneutický kruh, v němž se navzájem potřebují a dodávají si smysl.

Maringotka má blízko k civilizaci a stereotypům, z nichž se Jakub snaží vykročit. Je to typ obydlí, který se více uplatnil teprve v našem „rodném“ 20. stol. A zajímavá je ambivalence, jak na koho působí. Pro množství lidí to bývalo obydlí více či méně nedobrovolné, ovšem v souvislosti s cirkusáky a podobnými vydědenci zase přímo symbol svobody a nezávislosti. Všimněme si také, že svou konstrukcí a rozměry taková maringotka odpovídá železničnímu vagonu zvanému „dobyččák“, což je naopak symbol systémového totalitního teroru, vagonu, který byl tedy mnohdy přesným opakem Jakobova podtitulu: „útočiště umožňující přežít“. Napadá mne, zdali se Jakub nepokouší vědomě, či podvědomě zakusit i něco z tísně a utrpení svých předchůdců na tomto místě, jakoby se obrazně obléci do jejich bolesti a bydlet s nimi. A možná i solidarizovat s mnohými utečenci dneška.

Oproti typizované maringotce je živelná a amorfní obytná socha naopak zhmotněním principů, ke kterým Jakub vzhlíží a směřuje, ideálům svobodného neokleštěného života, života trvale udržitelného, logického, ekologicky šetrného, atd... Tato socha se opravdu povznáší. Převyšuje nyní svůj zamýšlený kulový tvar a zvýšenou podlahou se také oprošťuje od země. Není tedy již dětským přízemním bunkrem, či dokonce zemljankou. Není však ani dětským domkem na stromě, nýbrž je samostatným stromem. Stromem mrtvým, rozporcovaným, přemodelovaným a složeným úplně jinak. Stromem modifikovaným, ovšem ne manýristickým způsobem, např. jako obytný Strom-člověk z obrazu pekla Hieronyma Bosche, ale způsobem přívětivějším, např. jako soukromá archa Františka Skály jr., plující polem u jeho statku Dřevíč. Ba co více, Jakubův obytný strom lze bezpochyby považovat za ikebanu a dle výzkumů tajné organizace B.K.S. ji řadit do kategorie Ikebana na pomezí architektury (i použitý materiál odpovídá prototypu B.K.S., jenž sestává z olšových trámů, bavlny a rákosí). Tím se také vracíme k předpokladu, že je náznakem původního raného hradu, s ústřední věží – refugiem, čili útočištěm, do nějž se utíkává z okolního hospodářského zázemí. A i kdyby snad jednou Jakub s Eliškou utekli opačným směrem a s maringotkou se odstěhovali jinam, Strom-Hrad zde zůstane jako památník a stane se vzácným krajinným prvkem, jako ostatní kaple a křížky, u nichž se vždy pamatovalo, kdo je postavil a proč, většinou jako projev vděčnosti a osobní radosti. A nebo tam zůstane, i vzhledem k materiálu, jen po omezenou dobu, na způsob tzv. smírčích křížů, které byly vztyčovány bez základů, dokonce dole zašpičatělé, aby je časem zem pohltila, tak jako vinu...

Nedivím se, že Jakub buduje obě své stavby současně, a nutně mezi nimi osciluje. Chvilí je poustevníkem a donquijotem v hradu, chvíli kejklířem a bláznem v maringotce. Ono však být bláznem v očích současného světa, tolik pragmatického a konzumeristického, může být naopak tou nejlepší vizitkou a průkazem kvality a zdravého rozumu. Rovněž se nedivím idylickým vztahům s domácími zvířaty. Když lidé žijí v harmonii s přírodou a s Bohem, ostatní živočichové si toho nemohou nevšimnout, mají citlivost to rozeznat a je jim s takovými lidmi dobře. Příroda si pamatuje kdo ji stvořil, a ctí i jeho přátele.

Natolik již zaostávám v roli kritického oponenta, že se opovžím zmírnit i samu sebekritiku Jakobovu, kdy slabou stránku svého projektu vidí v jeho neukončenosti. Myslí tím zřejmě, že dosud nestihl dostat Hrad jak se říká „pod střechu“. To bych jako fatální nedostatek neviděl, ba ani kdyby

se střechy a stěn nedočkal nikdy. Sám v průběhu práce změnil původní účel z utěsněného pevného útočiště v otevřený altán, letohrádek. Určitě také proto, že již může rozdělit úlohy. Pro praktické přežití lépe poslouží maríngotka a Hrad může být o to více místem meditativním, poustevnou a kaplí. O to lépe, že žebra její klenby by funkci ochrany před nepřízní počasí neplnila doslova, ba každé počasí by vítala a do sebe přijímala.

Na závěr bych se rád svěřil s dojmem nejsilnějším, kterým na mne konstrukce Hradu zapůsobila, a to okamžitě, prvním pohledem na ranou fotodokumentaci. Tím dojmem je až zarážející podobnost s jednoduchou stavbou v níž očekávají konec života svého i veškerého pozemského protagonisté filmu Larse von Triera Melancholia. Již jsem zmínil, že stavby typu Jakubova Hradu byly tím prvním, co lidé na Zemi postavili, a Lars von Trier ukazuje, že budou i tím posledním. Jen pár minut před tím, než do planety Země při svém opakovaném průletu narazí planetka velikosti Měsíce, sváže hlavní představitelka společně se svou sestrou a jejím malým synkem v zahradě několik větších větví, pod nimiž, jakožto v „kouzelné jeskyni“, se nakonec nechvějí hrůzou, ale napjatě očekávají blížící se proměnu. Tím tato hrdinka, předchozím dějem představená jako bláznivá až nesvéprávná, předvede rozhodně méně pošetilý nápad, než její sestra, která poslední chvíle hodlala prožít se sklenkou dobrého vína s dobrou hudbou na terase svého luxusního domu.

Závěrem si dovoluji dát ctěné komisi doporučení citací Piláta Pontského, soudícího Ježíše Krista: „Propustte jej, neboť já na něm vinu nenalézám!“ Opravdu si připadám jako žalobci právě v tomto procesu, jejichž obvinění byla buď přímo falešná, či naprosto malicherná. Takže si odpustím šťouravé poznámky, že by snad bylo vhodnější použít přírodnějších způsobů spojování kulatiny, vyvarovat se průmyslového řeziva, atd... Jakub prostě udělal v dané chvíli to nejlepší, co mohl. Rozhodl se správně a nemůže se tedy v zásadních aspektech díla mýlit ani zklamat. A i kdybych trval na tom, že se nejedná o profesionální tesařskou práci, jen bych automaticky evokoval druhou možnost, že se tedy jedná o práci amatéra, což ovšem znamená milovníka. Toho, kdo uskutečňuje svůj sen, předmět své lásky, buď lépe, či hůře, ale každopádně správně.

Ctěná a vážená komise!

I kdybyste upřeli Jakubovi Hadravovi magisterium, nikdo už mu nevezme mysterium. Tajemství. Tajemství života v radosti a plnosti, ke kterému se dokázal přiblížit, rozechvěle dotknout, vpustit do sebe a naučit se zakoušet i nadále.

P.S. Připojuji vzkaz svého šestiletého syna Ignáce, který Jakubovo hospodářství též osobně a nadšeně navštívil. Vyzval mne, abych nezapomněl napsat, že: „Tam žádná chyba není.“

S přáním všeho dobrého
David Koutecký

Praha květen 2015

